
Előszó

A könyv, amelyet kezében tart az, aki e sorokat olvassa, a Pécsi Tudományegyetem kommunikációs doktori iskolájában végzett munkámnak, ha nem is összefoglalója, de valamilyen értelemben tanúságtétele, amely nem érdemi változtatások mellett a 2005 októberében megvédett doktori dolgozattal azonos.

A könyv voltaképpen egyetlen gondolat köré szerveződik: a kommunikáció lehetősége és célja közös és kölcsönös tudások megléte, illetve létrehozása. Mindig is az foglalkoztatott, hogy mit tudhatunk meg azokról a – tág értelemben vett tudásokról –, amelyekkel mindennapi magányos és társas munkálkodásainkban rendelkezünk, és amelyeket használunk: a mindennapi tudásokról. Tág értelemben: mivel a tudásnak nem – az egyébként ugyancsak nehezen megragadható – igazolt és igaz vélekedés értelméről van itt szó: meggyőződésekről, sejtésekről, nem vagy nehezen tudatosítható és megfogalmazható képességeiről, gyakorlatairól is. Nyilvánvaló, hogy ez a terület a (százévekben mérve) utóbbi idők meghatározó kérdése, amelyről a filozófiától kezdve a pszichológián, a mindennapi élet történeti vagy kortárs kutatásán, a befogadásvizsgálatokon át a közgazdaságtudományig számos tudományterületnek fontos felismerései és eredményei vannak. Ezek enciklopédikus áttekintését azonban nem tartalmazza ez a könyv – az egy másik munka lehet. Bírálóim fel is hívják a figyelmemet arra, hogy erről a témáról való gondolkodás nem vesztheti szem elől mindazt, amit például a hallgatólágos tudásról, a kölcsönös tudás episz-

temológiai-logikai problémáiról ma tudhatunk. A doktori eseményen hivatalos bírálóim, Dr. Karácsony András és Dr. Síklaki István, és műegyetemi kollégáim, Dr. Janky Béla és Dr. Szakadát István megjegyzéseit ezennel is hála-lásan köszönöm.

Amit ők hiánynak tekintettek akkor, azt most ebben a könyvben nem pótoltam be. Ahogy az lenni szokott (velem): a megragadott végeredmény megmutatja: a törekvések túl sokat akartak markolni. A végéről látva a dolgokat, pontosabban tudom, hogy hogyan kellett volna elkezdni. Ebben az értelemben elégedetlenség van a szerzőben, de meggyőzték róla, hogy a kiindulópont újra megkeresése helyett, jelezze most e könyv formájában, hogy hol áll, és a további munkáiban pótolja be azt, amit elmulasztott vagy elmulasztottnak vél. A könyv tehát a közös és kölcsönös tudással kapcsolatban három dologról beszél csupán: egyfelől arról, hogy a tudások elterjedésének egy vonzó modelljével (a sperberi epidemiológiai elmélet) kapcsolatban milyen problémák vethetők fel; másfelől arról, hogy az előbbi vállalkozás kiindulópontjaival szemben milyen más konceptuális keret alakítható ki (Grice konstruktivista törekvései); továbbá bemutat egy modellt a közös és kölcsönös tudások konceptualizációjára (a kommunikáció ún. participációs felfogásának keretein belül). Mindegyik felvet vagy legalábbis maga után hagy számos kérdést: *például* hol helyezhető el Sperber epidemiológiája más naturalista törekvések között; *például* Grice konstruktivizmusa hogyan viszonyul más konstruktivista törekvésekhez; vagy konstruktivizmus és naturalizmus valóban olyan összeegyeztethetetlen-e, mint amit sugall maga a diszkusszió; *például* milyen módon lehet modellálni – a nyilvánvalóan sokkal természetesebb – többszereplős társas, kommunikációs helyzeteket. Az adósság terhe rajtam, és szeretnék jó adós lenni.

Ahogy ez szokás, szeretném megragadni az alkalmat arra, amit másutt elmulasztottam: köszönetet mondok barátaimnak és/vagy munkatársaimnak a Pécsi Tudományegyetemen, a budapesti Műegyetemen és a kom-

munikáció doktori iskolában nevük – Á(cs)-tól az ábécé végéig való – sorolása nélkül. Továbbá szeretném megköszönni az együttműködést munkatársaimnak, *például* Bártori Zsoltnak, Domschitz Mátyásnak, Milován Andreának, Pete Krisztiánnak, Szabó Leventének és Szilczl Dórának, akikkel a könyv témájába vágó kérdésekben közösen dolgozhattunk. A könyvvé válás idejét megértően és türelmesen kivárók, köztük Votisky Zsuzsának is szeretnék köszönetet mondani. Köszönet illeti munkahelyi előljáróimat, amiért mindig is bizalommal voltak felém és támogattak; és azoknak, akik munkám valamely pontján fontos szakmai és emberi támogatást nyújtottak – itt csak egyikük nevét említem meg, Pléh Csabáét. Akiknek a legnagyobb hálával és szeretettel tartozom: szüleim, feleségem és gyermekeim – nekik is szeretnék itt köszönetet mondani.

Szóval: köszönöm.

Hamp Gábor